

Однієї зими напередодні Шеститижневої війни ми з моїм котиком на ім'я Гай Петроній Арбітр мешкали в старенькому будинку на фермі в Коннектикуті. Навряд чи цей будинок досі височіє там: він був розташований неподалік території, яка постраждала через вибух від непрямого влучання в Мангеттені, а такі старі каркасні споруди спалахують, наче серветки. Навіть якби ферма збереглася, зараз її ніхто не винаймав би, зважаючи на радіаційне забруднення, але тоді нам із Пітом там подобалося. Через проблеми з підведенням води оренда була дешевою, а освітлення в колишній вітальні в північній частині будинку чудово підходило для занять кресленням.

Вадою цього помешкання була завелика кількість дверей назовні — одинадцять.

Дванадцять, якщо рахувати дверцята для Піта. Я завжди намагався забезпечити йому окремий вихід, а на цій фермі в одній із кімнат, якими я не користувався, замість шибок була фанера, тож я вирізав у ній невеличкий отвір — саме такий, щоб Піт вусами не чіплявся. Надто багато часу свого життя я витратив на те, щоб відчиняти котам двері (якось навіть підрахував, що від самісінького початку історії людства на цей процес змарновано дев'ятсот сімдесят вісім людино-стілеть, у мене й формула підрахунку збереглася).

Зазвичай Піт користувався власними дверцятами, хоча інколи примудрявся змусити мене відчинити для нього «людські» двері — вони йому більше подобалися. Проте він *не виходив* назовні, коли землю засипало снігом.

Ще малесеньким кошеням, пухнастим та муркотливим, Піт сформував досить простий принцип: я мушу опікуватися помешканням, харчуванням та погодою, а він — усім іншим. Саме за погоду він покладав на мене особливу відповідальність. Зима в Коннектикуті тішить лише на різдвяних листівках, і того року кіт виширав за дверцята, відмовлявся виходити в цю білу бридоту (Піта не надурити!) і йшов муляти мені очі, щоб я випустив його в «людські» двері.

Піт беззастережно вірив: принаймні одні двері мусять відчинятися в літнє тепло. Це означало, що я щоразу мав обходити разом із ним усі одинадцять дверей та прочиняти їх назовні, щоб кіт переконався: там теж зима. Прямуючи від одних дверей до інших, із кожним новим розчаруванням Піт дедалі голосніше нявчав, докоряючи мені за таку безвідповідальність.

Після цього він залишався вдома, проте зрештою гідравлічний тиск виганяв його надвір. Повернувшись, Піт цокотів, наче підборами, дрібними крижинками на лапах, невдоволено зиркав на мене й не приходив ластитися, аж доки не вигризав усі крижинки. Урешті-решт він мені пробачав... до наступного разу.

Але Піт ніколи не полишав пошуки Дверей у Літо.

3-го грудня 1970 року мені й самому такі двері не завадили б.

Мої пошуки Літа були такими ж марними, як і Пітові спроби знайти тепло посеред січневого Коннектикуту.

У Південній Каліфорнії снігу обмаль, він вкриває хіба що верхів'я гір, куди приїжджають лижники, а в центрі Лос-Анджелеса такого не побачиш, та й навряд чи пороша пододала б смог, що огортав місто. Проте в моїм серці панувала зима.

Здоров'я було нівроку (попри безупинне похмілля), за декілька днів мені мало виповнитися тридцять, та й грошей вистачало. Мене не розшукувала поліція, не переслідували розлючені подружжя, не вистежували судові виконавці. Жодних негараздів, із якими не впоралася б легка алкогольна амнезія. Окрім зими в серці — тому я шукав свої Двері у Літо.

Якщо після цих слів ви думаєте, що я потерпав від гострого нападу саможалощів, то маєте рацію. Звісно, на той час на нашій планеті жило понад два мільярди людей, яким йшлося набагато гірше. Попри це, саме я шукав Двері у Літо.

Більшість дверей, які я перевіряв останнім часом, виявилися обертальними: зайшов і вийшов. От, наприклад, як двері переді мною того вечора — над ними бовваніла вивіска «Гриль-бар САНСУСІ». Зайшовши, я вибрав столик у глибині зали, поставив на сидіння дорожню сумку й уместився поруч, очікуючи на офіціанта.

— Мр-р-р? — почулося із сумки.

— Не вередуй, Піте.

— Ня-ав!

— Нісенітниця якась, ти ж щойно був надворі. Помовч-но, офіціант іде.

Піт зачаївся. Незабаром до столика підійшов офіціант.

— Мені подвійний скотч, склянку негазованої води та маленьку пляшку імбирного елю. — Я підвів на нього очі.

— Елю, пане? Зі скотчем? — здивувався офіціант.

— У вас є імбирний ель чи ні?

— Звісно, є, проте...

— Тоді несіть. Я ель пити не збираюся, то мені так, для сміху. І блюдечко прихопіть.

— Як хочете, пане. — Нахилившись, він витер стіл. — Може, принести вам невеличкий стейк? Або морські гребінці? Вони сьогодні дуже смачні.

— Слухайте, друже, я навіть чайові вам залишу за гребінці, але тільки якщо ви мені їх не подасте. Мені потрібно лише те, що я замовив... І блюдечко не забудьте.

Нарешті він від мене відчепився та й пішов собі. Я знову попросив Піта помовчати — мовляв, зараз усе буде. І справді, офіціант уже ніс моє замовлення. Пляшку з елем він поставив на блюдечко: певно, образився. Я попросив його відкоркувати пляшку, а сам змішав скотч із водою.

— Може, принести вам кухоль для елю, пане?

— Я хіба не ковбой? З пляшки питиму.

Офіціант мовчки дочекався, доки я розрахуюся за замовлення. Утім, про чайові за так і не принесені морські гребінці я не забув.

Коли він пішов, я налив ель у блюдечко й торкнувся сумки.

— Пійло на столі, Піте.

Застібка на сумці була відсунута — я ніколи не зачиняв Піта всередині. Кіт випростав лапу, розширюючи отвір, визирнув із сумки та покрутив головою. Лише після цього він виліз і поставив передні лапи на край стола.

— За жіноцтво, Піте! — Я підняв склянку зі скотчем. — Як зустрілося це кодрло, так і забулося!

Кіт кивнув: такий підхід цілком відповідав його світогляду. Обережно нахилившись, він узявся сьорбати ель.

— Якщо вийде, звісно... — Я хильнув зі склянки.

Піт не відповів, не вбачаючи нічого складного в тому, щоб забути якусь кішку. От такий він затятий парубок.

За вікном бару навпроти мого столика блимала реклама. Картинка постійно змінювалася. Напис «ПРАЦЮЙТЕ УВІ СНІ!» згас, на його місці спалахнуло: «І НЕХАЙ УСІ ПРИКРОЦІ МИНУТЬСЯ». І вже потім замерхтіли вдвічі більші літери:

«СТРАХОВА КОМПАНІЯ
“СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ”»

Я прочитав усі три написи, особливо не замислюючись. Про анабіоз мені було відомо рівно стільки, скільки й усім, не більше і не менше. Коли ця технологія тільки-но з'явилася, я прочитав про неї одну-дві статті в газетах. Два-три рази на тиждень мені в поштову скриньку пхали рекламу страхових компаній, які пропонували Довгий Сон. Зазвичай я відразу викидав ці папірці у смітник, навіть не продивляючись. Здавалося, анабіоз був потрібен мені не більше, ніж губна помада.

По-перше, ще зовсім нещодавно мені не вистачило б грошей на кріозаморозку, адже це дуже дорого. По-друге, навіщо це напівсамогубство хлопцю, який обожнює свою роботу, заробляє нівроку (і збирається заробляти ще більше), знайшов кохання та ось-ось одружиться?

От якщо хтось невиліковно захворів і все одно помре, а втім, сподівається, що фахівці майбутніх поколінь зможуть його врятувати, ба більше, здатен заплатити за анабіоз і спати доти, доки медики не допетрають, що саме з ним не так, то кріозаморозка — логічний крок. Або, скажімо, людина мріє потрапити на Марс

і гадає, що зможе придбати квиток на космічний корабель, якщо перепише сценарій власного життя, видаливши звідти час теперішнього покоління. Може, це також логічно. Якось я навіть читав статтю про молодят, які в гонитві за модою просто з весілля в ратуші попрямували до кріоприхистку страхової компанії «Світ Заходу»: мовляв, забороняють виводити себе з анабіозу, доки не з'явиться можливість провести медовий місяць у міжпланетному круїзі. Щоправда, я підозрював, що за цю витівку їм просто заплатила страхова компанія заради ширшого розголосу й молодята, змінивши імена, тихенько вислизнули із чорного ходу. Навряд чи хтось мріє першої шлюбної ночі вилежуватися в холоді, наче та заморожена рибина.

Звісно, Довгий Сон мав неабиякі фінансові переваги, про що нагадували всі страхові компанії: «Працюйте уві сні!». Просто дочекайтеся, щоб заощадження перетворилися на золоті гори. Припустімо, вам виповнилося п'ятдесят п'ять і пенсійний фонд платить вам двісті доларів на місяць. То чому б не поспати, а потім прокинутися, коли вам усе ще п'ятдесят п'ять, але пенсія вже не менше від тисячі доларів? Не кажучи вже про те, що ви прийдете до тями у світлому майбутньому, де зможете розраховувати на значно довше та здоровіше життя, у якому тисяча доларів на місяць тішитиме вас куди більше. Саме цю ідею страхові компанії розкручували щосили. Кожна фірма наводила, здавалося б, неспростовні докази того, що завдяки акціям її трастового фонду можна заробити більше грошей, та ще й швидше, ніж у конкурентів.

«Працюйте уві сні!» — мене це ніколи не приваблювало. Мені було не п'ятдесят п'ять, на пенсію не хотілося, та й 1970 рік був мені до душі.

Точніше, не приваблювало донедавна. Тепер мене витурили з роботи, подобалося мені це чи ні (аж ніяк!). Я мав би насолоджуватися медовим місяцем, а нато-мість сидів у якомусь нездалому барі та цмулив скотч, щоб забутися. Замість дружини поруч залишився роз-бишака-кіт, якого чомусь заспокоював ель. Чи подоба-лося мені теперішнє? Я проміняв би його на ящик джи-ну, а потім розтрощив би кожную пляшку.

Проте грошенят вистачало.

Діставши з кишені конверт, я зазирнув усередину. Два документи. Чек на силу-силенну грошей — ще ні-коли в мене таких коштів не було. Й акціонерний сер-тифікат корпорації «Покоївка». Обидва папірці трохи засалилися, адже я носив їх у кишені з того дня, коли мені їх передали.

То чому ні?

Чому не втекти в сон, щоб усі прикрощі минулися? Анабіоз приємніший за вступ до Французького Інозем-ного легіону. Клопоту з ним менше, ніж із самогуб-ством. Це допомогло б повністю позбутися усіх зв'яз-ків із подіями та людьми, які зіпсували мені життя. Чому ні?

Можливість розбагатіти не надто мене вабила. Ав-жеж, я читав «Сплячий прокидається» Герберта Велл-са — ще тоді, коли це був просто класичний роман, себ-то ще до того, як страхові компанії заходилися роздавати всім примірники цієї книги. Я розумів, що таке складні відсотки та приріст капіталу. Утім, сумнівався, що мені вистачить грошей і на Довгий Сон, і на створення трасто-вого фонду, який дасть змогу отримати із цього зиск. Цікавим здавалося якраз попереднє міркування: за-снути — і прокинутися у вже геть іншому світі. Може,

кращому, як обіцяли страхові компанії. Може, гіршому. Але, безперечно, іншому.

Я міг забезпечити одну суттєву відмінність того світу від теперішнього: спочивати, аж доки тут точно вже не залишиться Бель Даркін. І Майлза Джентрі теж. Але насамперед — Бель. Коли Бель помре й гнитиме в могилі, я зможу її забути. Забути, що вона скоїла зі мною. Спустити її з думки... замість того, щоб краяти собі серце, знаючи, що вона лишень за кілька миль від мене.

А й справді, скільки років потрібно проспати для цього? Бель зараз двадцять три — принаймні, так вона каже (я згадав, як вона якось, здається, обмовилася, що пам'ятає президентство Рузвельта). Певно, менш як тридцять. Якщо проспати сімдесят років, від неї й некролога вже не залишиться. Сімдесят п'ять — і поготів.

Аж раптом я згадав про бурхливий розвиток геріатрії: на думку науковців, уже незабаром можна буде цілком забезпечити «нормальну» тривалість життя в сто двадцять років. Мабуть, мені варто поспати років сто. Утім, не знаю, чи пропонує хоч якась страхова компанія такий довгий анабіоз.

Відтак мені сяйнула дещо жорстока думка, збуджена теплим сяйвом скотчу. Мені не треба спати, аж доки Бель помре. Досить, ба більше, цілком досить, якщо я буду *молодим*, коли Бель *постаріє*. Для будь-якої жінки це доладна помста.

Я відчув легенький, як сніжинка, доторк котячої лапи.

— Мр-р-р? — Піт просив налити йому ще.

— От ненажера... — Я хлюпнув ще елю в блюдечко.

Увічливо дочекавшись нової порції, кіт продовжив пити. Але він відвернув мене від цих приємно-відразливих намірів. Далєбі, що ж робити з Пітом?

На відміну від пса, kota не віддаси — для котів це просто нестерпно. Іноді вони звикають не до людини, а до помешкання, але ж Піт — не той випадок. Для нього я був єдиним джерелом хоч якоїсь стабільності у мінливому світі, відтоді як дев'ять років тому його забрали в матусі-кішки. Мені навіть вдалося взяти Піта із собою, коли я пішов до армії, а для такої оборудки потрібно чимало зусиль.

Він у мене здоровий котище та, ймовірно, таким і залишиться, попри численні шрами (на цьому коті місця живого не лишилося). Йому б тільки позбутися звички надто покладатися на пазурі правої лапи, і Піт іще щонайменше п'ять років перемагатиме в бійках і заводитиме діточок.

Я міг би заплатити, щоб хтось доглянув його в притулку для тварин (та про таке годі й думати!), або приспати його (теж неможливо собі уявити). Або кинути напризволяще. З будь-яким котом усе зводиться до простого вибору: або ти виконуєш обіцянку піклуватися про нього, аж доки живий, або кидаєш бідолаху — і він ди-чавіє, втрачаючи віру в споконвічну справедливість.

Як я втратив віру в справедливість через Бель.

Що ж, Денні, хлопчику мій, облиш цей задум. Пішло життя шкереберть — але ж це аж ніяк не привід відмовитися від обов'язку піклуватися про цього вередуна, якому ти завжди потурав.

Щойно я дійшов до розуміння цієї філософської істини, Піт чхнув: бульбашки з елю давалися знаки.

— Gesundheit¹, — побажав йому я, — і пригальмуй трохи, не можна так швидко ель пити.

¹ Gesundheit (нім.) — На здоров'я.

Піт не звернув на мене жодної уваги. У правилах етикету він петрав краще за мене — й аніскілечки в цьому не сумнівався. Наш офіціант крутився біля каси, базикаючи з барменом. Час був післяобідній, тож відвідувачів тут залишилося небагацько, та й ті сиділи за баром. Коли я сказав «Gesundheit», офіціант подивився в мій бік і щось прошепотів бармену. Той зиркнув на мій столик, підняв кришку стійки та попрямував до мене.

— Ховайсь, Піте, — тихенько звелів я.

Роззирнувшись, кіт гулькнув у сумку, і я прихилив її верх.

— Вибачай, хлопче. — Бармен підійшов і незворушно сперся на стіл, уважно оглядаючи сидіння з обох боків кабінки. — Маєш прибрати звідси kota.

— Якого kota?

— Kota, якого ти щойно пригощав чимсь із цього блюдечка.

— Жодного kota я тут не бачу.

Бармен нахилився й зазирнув під стіл.

— Кіт у сумці, — впевнено заявив він.

— Кіт? У сумці? Друже, гадаю, у тебе в організмі гострий розлад фразеологізмів. Правильно казати «кіт у мішку».

— Що? Не мороч мені голову. У тебе кіт у сумці. Відкрий її.

— А як щодо ордера на обшук?

— Га? Досить уже верзти казна-що.

— Це ти тут щось таке верзеш. Ти не можеш вимагати показати сумку, якщо немає ордера на обшук. Це ж Четверта поправка до Конституції. Вона лише під час воєнного стану не працює, а війна вже давно минула. Ну що, ми все владнали? Будь ласка, скажи

офіціанту, що я хочу повторити замовлення. Або сам мені принеси.

Схоже, це його присоромило.

— Слухай, брате, я ж не проти твого kota. Це просто ліцензією не дозволяється. Бачиш, на стіні? — Бармен вказав на табличку «Вхід із котами та собаками заборонено». — Ми намагаємося дотримуватися санітарних норм.

— І це вам не надто вдається. — Я показав йому склянку з-під скотчу. — Бачиш сліди губної помади? Краще до посудомийки прискіпався б, а не клієнтів обшукував.

— Анічогісінько я не бачу, яка ще помада?

— Я її серветкою обтер. Але що буде, як я віднесу цю склянку до місцевої санслужби та попрошу перевірити на бактерії?

— А посвідчення санслужби в тебе є? — Бармен зітхнув.

— Ні.

— Добре, вважаймо, це нічия. Я не обшукуватиму сумку, а ти не понесеш склянку до санслужби. Якщо хочеш іще хильнути, підходь до бару... Я тебе навіть пригощу. Але з котом тут сидіти не можна. — Він посунув до каси.

— Та ми й так уже йти збиралися. — Я знизав плечима.

— Не образився, бува? — уточнив бармен, коли я проходив повз касу, прямуючи до виходу.

— Та ні. Просто думав якось коняку свого сюди привести та й вихилити по чарочці. Тепер не приведу.

— То вже як знаєш. Утім, про коней у ліцензії анічирк. Я тебе, власне, спитати хотів... Цей кіт і справді п'є імбирний ель?

— Четверта поправка!

— Та не треба мені на твого kota дивитися, я просто запитую.

— Він іще любить, коли в ель краплю вермуту додають, але й просто так випити не відмовиться, якщо пропонують, — визнав я.

— Нирки собі зіпсує. Поглянь-но сюди, хлопче.

— Куди?

— Та от, нахилися сюди, щоб у тебе голова була на рівні з моєю. А тепер подивись на стелю над кабінками в залі. Над кожним столиком — дзеркала, на них просто через інтер'єр уваги не звертають. Я знав, що в залі кіт, бо побачив його.

Я перехилився через стійку. І справді, стелю в барі всівали різноманітні яскраві прикраси, серед яких губилися дзеркала. Лише тепер я помітив, що їх досить багато, та й встановлені вони під таким кутом, щоб бармен міг бачити всю залу, не виходячи з-за стійки.

— Ти не повіриш, що в тих кабінках, бува, коїться. То мусимо пильнувати. У сумному світі ми живемо.

— Амінь, братику.

Я вийшов із бару. Відкрив сумку й узяв її за одну ручку, щоб Піт висунув голову.

— Чув, що той хлоп сказав, Піте? «У сумному світі ми живемо». Навіть нестерпному: два друга вже не можуть спокійнесенько випити наодинці, щоб ніхто за ними не стежив. Достоту, вирішено!

— Мр-р? — Піт, вочевидь, цікавився, чи будемо ми щось робити просто зараз.

— Та можемо й зараз. Якщо вже надумали, то чого ж зволікати.

— Мр-р! — рішуче погодився зі мною Піт.

— Одноголосно. Страхова якраз через дорогу.

Секретарка у приймальні компанії «Спільна відповідальність» вражала красою функціонального дизайну. Аеродинамічність статури, ніби створеної для надзвукових швидкостей, підкреслювала велич гостроверхих радарів на фронтальній частині тілес, та й усі інші принади, властиві цій моделі, були нівроку. Я навіть мусив нагадати собі, що, коли прокинуся, ця красуня буде точнісінько як бабця на картині Вістлера «Мати художника». Я сказав, що хочу поспілкуватися з кимось із відділу продажів.

— Будь ласка, сідайте, — запропонувала дівчина. — Зараз перевірю, хто зі страхових агентів наразі вільний.

А втім, я навіть сісти не встиг.

— З вами працюватиме наш пан Пауел. Прошу, пройдіть за мною.

Судячи з кабінету «нашого пана Пауела», компанії «Спільна відповідальність» йшлося аж ніяк не кепсько. Після вологого рукостискання страховий агент запросив мене за стіл і пригостив цигаркою. Спробував забрати в мене сумку, але я вчепився в неї і не віддав.

— То чим наша компанія може вам допомогти? — зрештою запитав Пауел.

— Мені потрібен Довгий Сон.

Брови в нього поповзли вгору, а манери стали ще улесливішими. Безумовно, «Спільна відповідальність» займалась і найдешевшим страхуванням (я міг би придбати там страховку на фотокамеру за сім баксів), але у випадку страхування Довгого Сну в загребущих руках компанії опинялася *вся* власність клієнта.

— Дуже мудре рішення, — шанобливо промовив агент. — Я й сам не відмовився б, але... не можу сім'ю полишити, знаєте, як це буває. — Він дістав бланк анкети. — Клієнти зазвичай прагнуть лягти в анабіоз якомога швидше. Я попередньо заповню документи, щоб ви не марнували час та зусилля. І ми негайно організуємо для вас медогляд.

— Хвилинку!

— Прошу?

— Маю запитання: чи зможете ви забезпечити анабіоз для kota?

Страховий агент сторопів, а потім засмутився:

— Це все розіграш, еге ж?

— Познайомтеся з моїм напарником. — Я відкрив сумку, і звідти вигулькнула голова Піта. — Будь ласка, просто скажіть «так» або «ні». Якщо ваша компанія такого не робить, я звернуся у «Страхування Центральної долини Каліфорнії». Здається, у цьому ж будинку є їхній філіал?

Схоже, це його нажахало.

— Пане... перепрошую, я не розчув ваше ім'я...

— Ден Девіс.

— Пане Девісе, «Спільна відповідальність» опікується кожним клієнтом, щойно він звернувся до нас. *Я не можу* дозволити вам піти у «Страхування Центральної».

— А як ви плануєте мене зупинити? Дзюдо?

— Пане, прошу! — Пауел ображено відвів погляд. — У нашій компанії дотримуються етики.

— Себто, у «Страхуванні Центральної» — ні?

— Я такого не казав. Пане Девісе, я не буду вас морочити...